

Trendanalyse kwaliteitswaarborgen bij niet-OOB-accountantsorganisaties

Rapport

Publicatiedatum: 13-jun-2019

Autoriteit Financiële Markten

De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten.

Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland.

Inhoudsopgave

1. De AFM constateert een dalende trend in kwaliteitswaarborgen die niet-OOB-accountantsorganisaties van belang vinden 4
2. Het naleven van het stelsel van kwaliteitsbeheersing en het kwaliteitsbeleid met betrekking tot het uitvoeren van IKO's, OKB's en oorzakenanalyse krijgt onvoldoende prioriteit 6
3. Aanbevelingen om tot een betere naleving te komen van stelsel van kwaliteitsbeheersing en het kwaliteitsbeleid met betrekking tot het uitvoeren van OKB's, IKO's en oorzakenanalyse 11
4. De analyse van de AFM bestaat uit een kwantitatieve analyse van de AFM Monitor en een nadere analyse op basis van interviews 13
5. De AFM roept de sector op de kwaliteitswaarborgen toe te passen en zicht te krijgen op eventuele belemmerende factoren 15

1. De AFM constateert een dalende trend in kwaliteitswaarborgen die niet-OOB-accountantsorganisaties van belang vinden

Accountantsorganisaties hebben een stelsel van kwaliteitsbeheersing dat bestaat uit procedures, beschrijvingen en standaarden om de kwaliteit van de wettelijke controles te waarborgen. Dit beoogt externe accountants in staat te stellen hun werk zo goed mogelijk uit te voeren.

Drie belangrijke waarborgen binnen dit stelsel van kwaliteitsbeheersing zijn de opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling (OKB), het intern kwaliteitsonderzoek (IKO) en de oorzakenanalyses.

Opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling (OKB)

In een OKB beoordeelt een kwaliteitsbeoordelaar voor afgifte van de controleverklaring of de externe accountant in redelijkheid tot het oordeel in zijn controleverklaring heeft kunnen komen. De kwaliteitsbeoordelaar is een accountant die onafhankelijk is van het controleteam. Met een OKB heeft de accountantsorganisatie een waarborg om ernstige tekortkomingen in de kwaliteit van de wettelijke controle tijdig, dus voor afgifte van de controleverklaring, te voorkomen.

Intern kwaliteitsonderzoek (IKO)

In een IKO onderzoekt de accountantsorganisatie een aantal afgeronde wettelijke controles om vast te stellen of deze voldoen aan de eisen die volgen uit haar eigen stelsel van kwaliteitsbeheersing en uit toepasselijke wet- en regelgeving. Het IKO is een belangrijke meetlat voor accountantsorganisaties. De accountantsorganisatie krijgt hiermee namelijk informatie over de daadwerkelijke kwaliteit van de uitgevoerde wettelijke controles om vervolgens bijvoorbeeld kwaliteitsverhogende en -belemmerende factoren te identificeren en acties te nemen om de kwaliteit van wettelijke controles duurzaam te waarborgen. Tevens kan de accountantsorganisatie hiermee tekortkomingen detecteren om deze vervolgens te kunnen herstellen en in de toekomst te kunnen voorkomen.

Oorzakenanalyses

Oorzakenanalyses, zowel naar aanleiding van wettelijke controles waar de kwaliteit tekortschiet als waar de kwaliteit toereikend is en uitgevoerd zowel op het niveau van de externe accountant als op organisatieniveau, geven inzicht in de factoren die kwaliteit verhogen en belemmeren.

De AFM heeft hiervoor in eerdere rapporten meermaals aandacht gevraagd.¹ De Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) heeft in haar rapport 'In het publiek belang' (2014) verbetermaatregelen voorgesteld.² De NBA heeft vervolgens ook voor de niet-OOB-accountantsorganisaties een set van kwaliteitsfactoren gepubliceerd zodat niet-OOB-accountantsorganisaties inzicht kunnen geven in de kwaliteitsmaatregelen.³ Daarnaast hebben de grote en middelgrote kantoren in januari 2017 met de Samenwerkende Registeraccountants en Accountants-administratieconsulenten (SRA) en de NBA een gezamenlijke stuurgroep Publiek Belang ingesteld, die met haar 'Veranderagenda Audit' een verdere impuls wil geven aan de

¹ Zie onder andere AFM-rapport van 28 juni 2017 [Kwaliteit OOB-accountantsorganisaties onderzocht](#)

² Zie NBA rapport van 25 september 2014 ['In het publiek belang'](#)

³ Zie NBA rapport van 8 juni 2017 ['In het publiek belang: het kan echt beter!'](#)

duurzame kwaliteitsverbetering van de accountantscontrole. De sector heeft zich aan deze maatregelen gecommitteerd.

OKB's, IKO's en oorzakenanalyses worden door de sector gezien als belangrijke pijlers van het stelsel van kwaliteitsbeheersing en het kwaliteitsbeleid van accountantsorganisaties. Vragen over deze kwaliteitswaarborgen zijn opgenomen in de jaarlijkse AFM Monitor Accountantsorganisaties (de Monitor). Uit de data-analyse blijkt dat in 2017 en 2018⁴ ruim drie kwart van de accountantsorganisaties in antwoord op de vragen in de Monitor aangaf, dat zij OKB's en IKO's zien als belangrijke indicatoren voor kwaliteit. Uit data-analyse van de AFM blijkt echter ook dat vanaf 2015 bij niet-OOB-accountantsorganisaties sprake is van een afname van de inzet van deze maatregelen en dat sommige niet-OOB-accountantsorganisaties de OKB's en IKO's uitstellen of zelfs een jaar overslaan.

Het belang dat de 281 niet-OOB-accountantsorganisaties hechten aan deze maatregelen enerzijds, en de afname daarvan anderzijds, is opvallend. De dalende trend over de jaren 2015-2018 in het aantal uitgevoerde OKB's en IKO's zijn daarom voor de AFM aanleiding geweest een nadere analyse te verrichten naar de mogelijke oorzaken van die daling.

De AFM vindt de dalende trend van deze kwaliteitswaarborgen een opvallende ontwikkeling, ook gezien de toename van het aantal wettelijke controles uitgevoerd door de niet-OOB-accountantsorganisaties die 41% van het totaal aantal wettelijke controles in Nederland uitvoeren.⁵ De 281 niet-OOB-accountantsorganisaties voeren circa 7.800 van de circa 19.000 niet-OOB wettelijke controles uit. De niet-OOB-accountantsorganisaties vervullen derhalve een belangrijke maatschappelijke rol, in het bijzonder jegens leveranciers, banken en andere stakeholders. De redenen van de daling die de niet-OOB-accountantsorganisaties gaven bij de nadere analyse op basis van telefonische interviews baart zorgen. De redenen die aangegeven worden voor de dalende trend zijn divers, echter zelden is het motief kwaliteitsverbetering.

Dit rapport gaat in op de analyse van de AFM over de uitvraag in 2018 van in totaal 281 niet-OOB-accountantsorganisaties die een vergunning hebben om wettelijke controles te mogen uitvoeren. De analyse bestond uit een kwantitatieve analyse op basis van de Monitor waar alle 281 niet-OOB-accountantsorganisaties aan deelnamen en een nadere analyse op basis van 38 telefonische interviews (nadere analyse uitkomsten 2018). Naast de bevindingen van de analyse bevat dit rapport een conclusie met vijf aanbevelingen, de uitkomsten van de analyse, een beschrijving van de uitgevoerde analyse en tot slot de vervolgstappen.

⁴ De jaartallen verwijzen naar het jaartal van de AFM monitor. De AFM monitor 2018 ziet voor het merendeel van de niet-OOB-accountantsorganisaties op boekjaren tot en met 31 december 2017.

⁵ Gegevens zijn verkregen uit de Monitor 2018. In 2015 was sprake van 19.875 wettelijke controles van niet-OOB-cliënten waarvan 7.589 werden uitgevoerd door niet-OOB-accountantsorganisaties. In 2018 is dit aantal 19.018 waarvan 7.771 werden uitgevoerd door niet-OOB-accountantsorganisaties.

2. Het naleven van het stelsel van kwaliteitsbeheersing en het kwaliteitsbeleid met betrekking tot het uitvoeren van IKO's, OKB's en oorzakenanalyse krijgt onvoldoende prioriteit

2.1 Een ruime meerderheid van de niet-OOB-accountantsorganisaties vindt OKB's en IKO's belangrijke indicatoren voor kwaliteit en kwaliteitsverbetering

In de Monitor 2017 heeft de AFM voor het eerst de vraag gesteld - en in 2018 herhaald - welke kwaliteitsindicatoren niet-OOB-accountantsorganisaties voor hun organisatie van belang vinden en in hoeverre zij deze indicatoren structureel monitoren. De kwaliteitsindicatoren die genoemd zijn in de vragen, zijn gebaseerd op de 37 kwaliteitsindicatoren uit het NBA rapport 'in het publiek belang' (2014).⁶

- 83% van de niet-OOB-accountantsorganisaties geeft aan het aantal uitgevoerde OKB's als een belangrijke kwaliteitsindicator te beschouwen;
- 77% van de niet-OOB-accountantsorganisaties geeft aan het aantal wettelijke controles dat intern aan een kwaliteitsreview achteraf (anders dan OKB) is onderworpen, als een belangrijke kwaliteitsindicator te beschouwen.

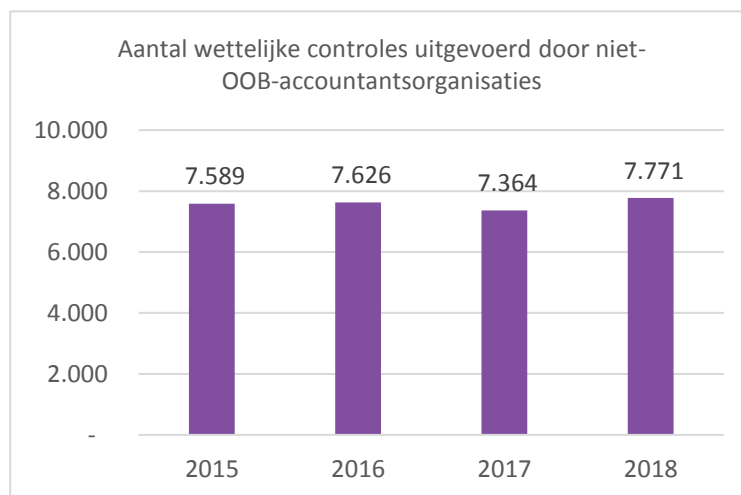
2.2 76% van de niet-OOB-accountantsorganisaties monitort en heeft informatie beschikbaar over (de uitvoering van) de kwaliteitsindicatoren

Van de 281 niet-OOB-accountantsorganisaties voeren 262 organisaties daadwerkelijk wettelijke controles uit. Van deze 262 organisaties monitoren 198 organisaties de kwaliteitsindicatoren en hebben informatie daarover beschikbaar (76%). In 2018 geeft dus 24% van de niet-OOB-accountantsorganisaties aan dat zij de gevraagde gegevens over (de uitvoering van) de kwaliteitsindicatoren niet kunnen verschaffen, ofwel omdat deze gegevens niet beschikbaar zijn, ofwel omdat zij deze niet monitoren. Het percentage niet-OOB-accountantsorganisaties dat de vraag over kwaliteitsindicatoren niet kan beantwoorden, baart de AFM zorgen. Een aantal accountantsorganisaties dat geen gegevens kon aanleveren, heeft tijdens bijeenkomsten in 2018 van de NBA en SRA, waar de AFM bij aanwezig was, toegezegd de bedrijfsvoering aan te passen en de kwaliteitsindicatoren daarin te betrekken.

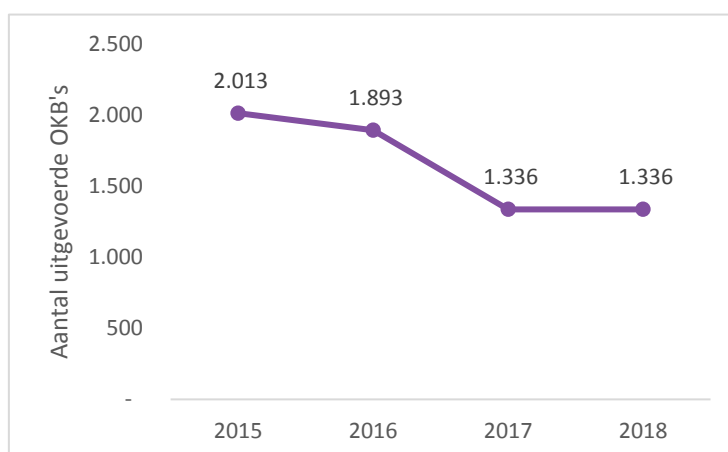
⁶ Het uitvoeren van oorzakenanalyses is niet als kwaliteitsindicator opgenomen in de Monitor

2.3 Het aantal uitgevoerde OKB's, IKO's daalt en bijna de helft voert bij een onvoldoende uitkomst van IKO niet in hetzelfde jaar een oorzakenanalyse uit

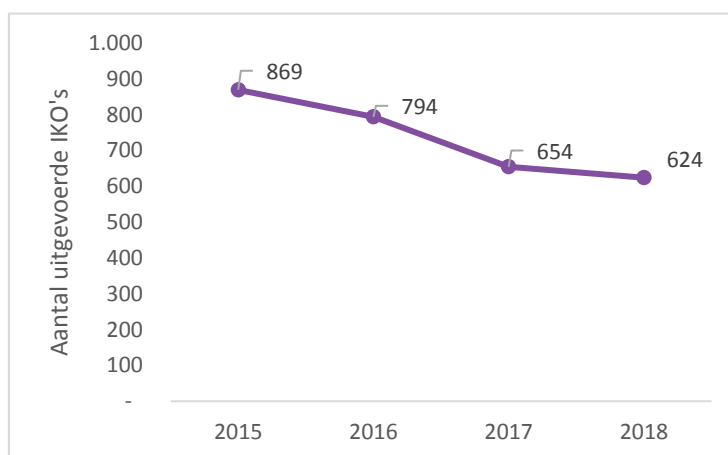
Het aantal wettelijke controles uitgevoerd door niet-OOB-accountantsorganisaties laat een lichte stijging zien van 7.589 wettelijke controles op basis van de Monitor 2015 naar 7.771 wettelijke controles op basis van de Monitor 2018. Dit is een stijging van circa 2%. Het marktaandeel van de niet-OOB-accountantsorganisaties met betrekking tot het aantal uitgevoerde wettelijke controles bij niet-OOB-cliënten neemt toe van 38% in 2015 naar 41% in 2018.

Vanaf 2015 is een daling zichtbaar van het aantal uitgevoerde OKB's op niet-OOB wettelijke controles terwijl over de jaren heen sprake is van een lichte toename in het aantal wettelijke controles bij de niet-OOB-accountantsorganisaties. Het percentage uitgevoerde OKB's ten opzichte van het aantal wettelijke controles daalt van 25% in 2015 naar 17% in 2018.

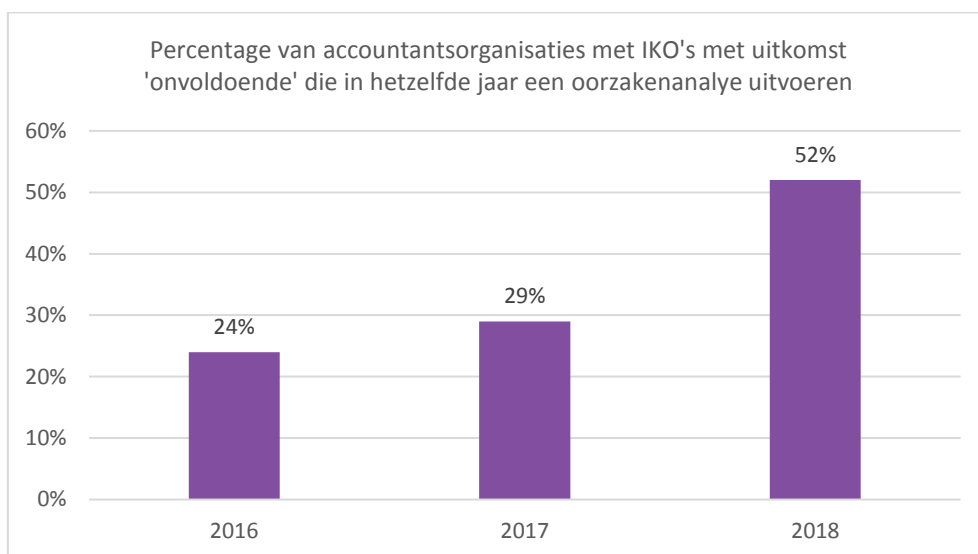

Ook is een daling zichtbaar van het aantal uitgevoerde IKO's op de wettelijke controles. Het percentage uitgevoerde IKO's ten opzichte van het aantal wettelijke controles daalt van 11% in 2015 naar 8% in 2018.

Oorzakenanalyses geven inzicht in factoren die kwaliteit verhogen en belemmeren. Bij IKO's met een negatieve uitkomst kunnen oorzakenanalyses daarom belangrijke inzichten verschaffen in de oorzaken van de negatieve uitkomst. Het aantal niet-OOB-accountantsorganisaties dat IKO's met een negatieve uitkomst in hetzelfde jaar opvolgt is gestegen van 24% in 2016 naar 52% in 2018. Het is een goede ontwikkeling dat meer accountantsorganisaties aandacht besteden aan oorzaakanalyses, maar het blijft opvallend dat bijna de helft van de accountantsorganisaties bij een IKO met een onvoldoende uitkomst geen oorzakenanalyse in hetzelfde jaar uitvoert. Uit de nadere analyse 2018 blijkt dat de terugkoppeling van de uitkomsten van IKO's en oorzakenanalyses naar de organisatie beperkt plaatsvindt en dat deze zich geregeld beperkt tot de externe accountant.

'Een oorzakenanalyse is niet opportuun, omdat oorzaken al naar boven komen in de IKO'

2.4 De reden voor de daling van de inzet van deze kwaliteitswaarborgen is divers

Tijdens de interviews is de daling van het aantal uitgevoerde kwaliteitswaarborgen (OKB en IKO) en het niet altijd uitvoeren van oorzaakanalyses na een onvoldoende IKO) aan de accountantsorganisaties voorgelegd. Hen werd gevraagd naar de oorzaak van de daling. Uit de antwoorden blijkt dat de oorzaken divers zijn.

De volgende oorzaken worden door de geïnterviewde accountantsorganisaties genoemd:

- in verband met de capaciteit die het kost dit soort onderzoeken uit te voeren, maakt men een keuze tussen OKB's, of IKO's in een jaar uit te voeren en worden beide onderzoeken niet tegelijkertijd in een jaar uitgevoerd;
- Coaching en mentoring van medewerkers komt in plaats van het uitvoeren van OKB's en IKO's. Coaching en mentoring is daarbij vaak primair gericht op het behalen van een voldoende kwaliteit van de wettelijke controles, voordat daarop een OKB en/of IKO wordt uitgevoerd;

'Vanwege een overgang naar externe OKB'ers, was er een OKB tussenjaar'

- OKB's en IKO's worden in een jaar niet (meer) uitgevoerd wanneer reeds een toetsing door een toezichthouder (bijvoorbeeld NBA of SRA) heeft plaatsgevonden;
- Accountantsorganisaties ervaren dat de effectiviteit van de OKB's en IKO's afneemt wanneer men jaren achtereen elkaars wettelijke controles controleert en men bekend is met elkaars werkwijze. Dit speelt in het bijzonder bij accountantsorganisaties met een beperkt aantal externe accountants. Deze accountantsorganisaties laten de OKB's en IKO's daarom soms achterwege, of slaan deze een jaar over;
- Oorzakenanalyses worden niet of niet structureel uitgevoerd omdat hier geen (geformaliseerd) beleid voor is. Indien wel een oorzakenanalyse wordt uitgevoerd is dit beperkt en bijvoorbeeld naar aanleiding van een incident.

Overigens zijn er ook een aantal niet-OOB-accountantsorganisaties waarbij het aantal OKB's en IKO's de laatste jaren is toegenomen. Een deel van deze accountantsorganisaties zijn ook geïnterviewd. Zij noemen de volgende oorzaken voor stijging:

- Een aantal accountantsorganisaties heeft het beleid aangepast in die zin dat niet alleen OKB's of IKO's plaatsvinden op controles van complexe of risicovolle controlecliënten, maar dat ook periodiek (variërend tussen de één en drie jaar) een OKB of IKO plaatsvindt op minimaal één wettelijke controle van elke externe accountant;
- De betreffende accountantsorganisaties hebben nieuwe controlecliënten geworven, waarbij een OKB en/of een IKO wordt uitgevoerd;
- Door externe partijen in te huren of een samenwerkingsverband met andere accountantsorganisaties aan te gaan, is er meer capaciteit beschikbaar voor het uitvoeren van OKB's en IKO's. Hierdoor geven accountantsorganisaties aan dat het mogelijk was de OKB's en IKO's structureel uit te voeren en de kwaliteit van de OKB's en IKO's te verhogen.

'OKB en oorzakenanalyse volgen standaard op een IKO met onvoldoende uitkomst'

2.5 Niet-OOB-accountantsorganisaties gaan verschillend om met de wijze waarop uitkomsten van OKB's, IKO's en oorzakenanalyses gedeeld worden binnen de organisatie

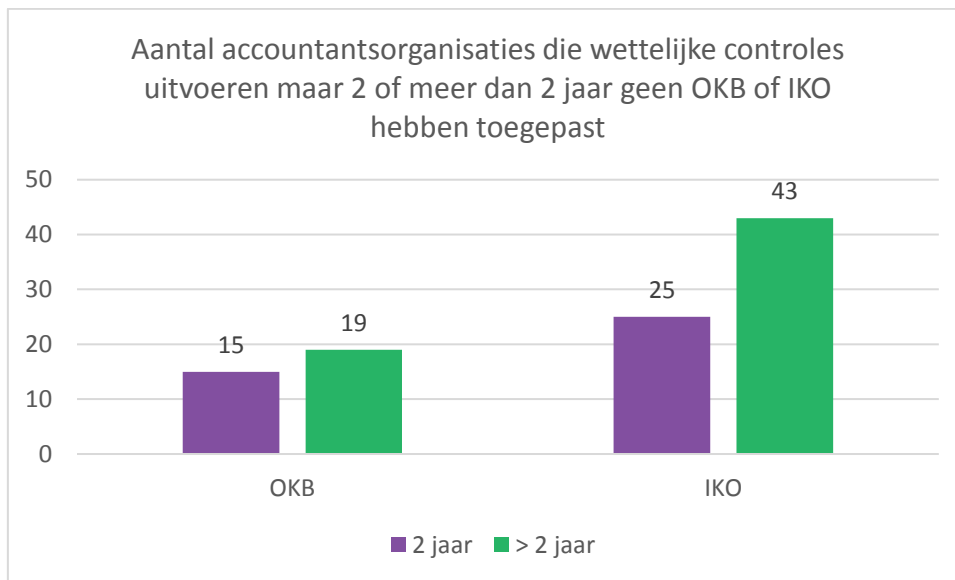
Uit de nadere analyse 2018 blijkt dat de accountantsorganisaties de uitkomsten van de kwaliteitsonderzoeken op verschillende wijze terugkoppelen binnen hun organisatie. Sommige accountantsorganisaties geven aan dat de uitkomsten van IKO's en OKB's beperkt worden gedeeld, of dat de uitkomsten worden beperkt tot generieke uitkomsten. Ook is er een aantal accountantsorganisaties dat de uitkomsten van

meerdere controles breed deelt binnen hun organisatie. Zij geven aan dat het van belang is zowel positieve als negatieve uitkomsten te delen om het kwaliteitsbewustzijn binnen de organisatie te stimuleren. Zowel van positieve als van negatieve uitkomsten kan immers geleerd worden.

'Volgend uit de 53 maatregelen, voeren wij oorzakenanalyses uit. Hierbij kijken we zowel naar goede controles als niet voldoende controles'

2.6 Een groep niet-OOB accountantsorganisaties hebben twee of meer dan twee jaar geen OKB (34 organisaties) of IKO (68 organisaties) uitgevoerd

Naast de daling van het aantal OKB's en IKO's, blijkt uit de kwantitatieve analyse dat van de 262 niet-OOB-accountantsorganisaties die wettelijke controles uitvoeren een relatief grote groep de afgelopen twee of meer dan twee jaar geen OKB of IKO hebben uitgevoerd.

De omvang van deze groep baart de AFM zorgen. Er is sprake van een groep van 15 niet-OOB accountantsorganisaties die twee jaar lang geen OKB's hebben uitgevoerd. Ook zijn er 25 niet-OOB accountantsorganisaties die de afgelopen twee jaar geen IKO hebben uitgevoerd. Daarnaast zijn er 19 niet-OOB-accountantsorganisaties die drie jaar of meer geen OKB's hebben uitgevoerd en 43 niet-OOB-accountantsorganisaties die drie of meer jaren geen IKO hebben uitgevoerd.

3. Aanbevelingen om tot een betere naleving te komen van stelsel van kwaliteitsbeheersing en het kwaliteitsbeleid met betrekking tot het uitvoeren van OKB's, IKO's en oorzakenanalyse

Op basis van de analyse concludeert de AFM dat de naleving van het stelsel van kwaliteitsbeheersing en het kwaliteitsbeleid met betrekking tot het uitvoeren van OKB's, IKO's en oorzakenanalyse onvoldoende prioriteit krijgt bij de niet-OOB-accountantsorganisaties. OKB's, IKO's en oorzakenanalyses worden door deze accountantsorganisaties niet of niet structureel toegepast. Dit is een zorgelijke ontwikkeling.

Accountantsorganisaties die structureel OKB's, IKO's en oorzakenanalyses uitvoeren, zijn in staat te achterhalen waarom de kwaliteit tekortschiet of waarom de kwaliteit toereikend is. Door het identificeren van kwaliteitsverhogende en -belemmerende factoren zowel op het niveau van de externe accountant als op organisatieniveau, is een accountantsorganisatie in staat acties te nemen om de kwaliteit van wettelijke controles duurzaam te waarborgen. Een structurele en regelmatige inzet van deze maatregelen past bij een accountantsorganisatie waar gewerkt wordt aan het continu verbeteren van kwaliteit. De structurele aanpak stelt deze accountantsorganisaties beter in staat te beoordelen welke genomen maatregelen leiden tot een verbetering van de kwaliteit en welke maatregelen niet of minder.

Om er voor te zorgen dat prioriteit wordt gegeven aan deze kwaliteitsbevorderende maatregelen en het naleven van het stelsel van kwaliteitsbeheersing en het kwaliteitsbeleid, komt de AFM tot de volgende aanbevelingen. De aanbevelingen zijn gebaseerd op voorbeelden (good practices) die zijn aangedragen door niet-OOB-accountantsorganisaties.

- OKB's en IKO's dienen als afzonderlijke en als zelfstandige kwaliteitswaarborg te worden uitgevoerd

Uit de nadere analyse 2018 bleek dat sommige niet-OOB-accountantsorganisaties afzien van het uitvoeren van IKO's als er OKB's in hetzelfde jaar zijn uitgevoerd, dan wel geen OKB's uitvoeren als er al IKO's in hetzelfde jaar zijn uitgevoerd. De keuze voor één van beide maatregelen in een jaar is in de meeste gevallen een gevolg van een gebrek aan capaciteit of competenties binnen de organisatie. Uit de nadere analyse 2018 blijkt dat sommige niet-OOB-accountantsorganisaties er beleidsmatig voor kiezen om een externe partij in te schakelen of om een samenwerkingsverband aan te gaan met een of meerdere accountantsorganisaties. Daardoor ontstaan er meer mogelijkheden tot het regelmatig en grondig uitvoeren van beide kwaliteitswaarborgen. Samenwerking met andere accountantsorganisaties brengt bovendien met zich mee dat wordt voorzien in een onafhankelijke en kritische blik van buiten.

- Vergroot het lerend effect binnen de accountantsorganisatie door het organisatiebreed terugkoppelen van de – negatieve én positieve - uitkomsten van OKB's, IKO's en oorzakenanalyses

De Verordening Accountantsorganisatie (VAO) verplicht accountantsorganisaties ten minste één keer per jaar de uitkomsten van de evaluatie van haar stelsel van kwaliteitsbeheersing bekend te maken aan de externe accountants en overige medewerkers. Onderdeel hiervan is een beschrijving van de uit de evaluatie gebleken relevante systematische, zich herhalende of andere belangrijke onvolkomenheden en de maatregelen die zijn getroffen om deze onvolkomenheden op te lossen.⁷ Uit de nadere analyse 2018 blijkt dat niet-OOB-accountantsorganisaties zeer verschillend omgaan met de uitkomsten van OKB's, IKO's en oorzakenanalyses. Door structureel, zowel negatieve als positieve uitkomsten van OKB's, IKO's en oorzakenanalyses, breed en met voldoende diepgang in de organisatie te delen krijgen medewerkers van de accountantsorganisatie de kans om te leren. De uitkomsten blijven dan niet beperkt tot de externe accountant of het team op wie het betrekking heeft. Ook draagt dit bij aan het continue verbeteren van de kwaliteit binnen de organisatie.

- Pas coaching en mentoring van externe accountants op wettelijke controles toe als aanvullende maatregel en niet ter vervanging van OKB's en IKO's

Uit de nadere analyse 2018 blijkt dat niet-OOB-accountantsorganisaties het aanstellen van een coach of een mentor inzetten als maatregel om de kwaliteit te verhogen, maar ook dat deze maatregelen in de plaats komen van een OKB of een IKO. Indien coaching en mentoring worden ingezet naast een OKB en IKO draagt dit bij om het leereffect van de externe accountants, controleteams en accountantsorganisaties te vergroten. De OKB en de IKO blijven daarmee de toets op de kwaliteit van de wettelijke controle op basis van in het stelsel van kwaliteitsbeheersing geformaliseerde aspecten. De uitkomsten van OKB en IKO kunnen in het coachings- of mentoringtraject als uitgangspunt worden genomen voor de beoogde verbeteringen.

⁷ Artikel 10 VAO

4. De analyse van de AFM bestaat uit een kwantitatieve analyse van de AFM Monitor en een nadere analyse op basis van interviews

De AFM heeft op basis van beschikbare data een analyse opgesteld om risico's te identificeren bij niet-OOB-accountantsorganisaties die zien op de kwaliteitswaarborgen OKB, IKO en oorzakenanalyse. De aanbevelingen en conclusies in deze analyse zijn gebaseerd op de geïntegreerde resultaten van:

- Een kwantitatieve analyse van de cijfers uit de AFM Monitor 2015-2018 (de Monitor); en
- Een nadere analyse door middel van telefonische interviews, uitgevoerd onder 38 geselecteerde niet-OOB accountantsorganisaties (nadere analyse 2018). Ook geven deze interviews een verdieping in de gegeven antwoorden op de gestelde vragen in de Monitor

Data uit de AFM monitor 2015-2018 gebruikt voor de kwantitatieve analyse

De Monitor is een digitale vragenlijst waarmee accountantsorganisaties over hun meest recent afgesloten boekjaar informatie over zichzelf en over hun wettelijke controles verstrekken. Sinds 2009 vullen accountantsorganisaties met een AFM vergunning jaarlijks de Monitor in, waarmee een belangrijke set aan data beschikbaar wordt gesteld aan de AFM. Deze informatie gebruikt de AFM voor haar risico-gestuurde toezicht op accountantsorganisaties. Ook wordt deze informatie gebruikt om bijvoorbeeld in onderzoeksrapporten een beeld van de accountancymarkt te schetsen.⁸

In de AFM Monitor 2017 heeft de AFM voor het eerst de vraag gesteld welke kwaliteitsindicatoren accountantsorganisaties voor hun organisatie van belang vinden en in hoeverre zij deze indicatoren structureel monitoren. De AFM heeft deze vraag in de uitvraag van 2018 herhaald. In 2018 hebben alle 281 niet-OOB-accountantsorganisaties de Monitor beantwoord. Op basis van deze vraag heeft de AFM geanalyseerd welke kwaliteitsindicatoren door de meeste accountantsorganisaties als een belangrijke kwaliteitsindicator worden beschouwd. Uit de data van de Monitor 2017 en 2018 blijkt dat OKB's en IKO's als belangrijke kwaliteitsindicatoren worden aangemerkt. Het aantal uitgevoerde oorzakenanalyses zijn bij de analyse betrokken om vast te stellen in hoeverre IKO's worden gevolgd door een oorzakenanalyse. Uit de Monitor blijkt dat de niet-OOB-accountantsorganisaties het gemiddeld aantal uren training en opleiding per medewerker de belangrijkste kwaliteitsindicator vinden. Deze kwaliteitsindicator is niet in de analyse betrokken, omdat daarover nog onvoldoende (meerjaarlijkse) gegevens beschikbaar zijn.

⁸ Zie AFM rapport van 14 september 2015 [Sector in beeld](#)

Nadere analyse 2018: telefonische interviews

Om meer inzicht te krijgen in de wijze waarop vergunninghouders OKB's, IKO's en oorzakenanalyses in de praktijk inzetten en om de context van de trends te kunnen duiden, heeft de AFM een deelwaarneming uitgevoerd onder 38 niet-OOB accountantsorganisaties.

Deze niet-OOB accountantsorganisaties werden op basis van de gegeven antwoorden uit de Monitor 2018 geselecteerd voor een telefonisch interview. De selectie is als volgt tot stand gekomen: de niet-OOB accountantsorganisaties zijn onderverdeeld in subgroepen. De indeling in subgroepen is bepaald op basis van het aantal wettelijke controles, de omzet en het aantal externe accountants. Vervolgens zijn per subgroep meerdere accountantsorganisaties geselecteerd. Elke subgroep bestond uit accountantsorganisaties waarbij het aantal OKB's, IKO's of oorzakenanalyses was gestegen en accountantsorganisaties waar dit aantal was gedaald. In totaal zijn 38 accountantsorganisaties geselecteerd en zijn telefonische interviews gehouden. De interviews vonden plaats in de eerste helft van december 2018. De interviews zijn gehouden aan de hand van een aantal gestandaardiseerde vragen.

De uitkomsten van de interviews zijn vervolgens vergeleken met de eerder verkregen data uit de Monitor. De aanbevelingen in dit rapport zijn gebaseerd op de geïntegreerde uitkomsten van de kwantitatieve analyse en de nadere analyse 2018.

5. De AFM roept de sector op de kwaliteitswaarborgen toe te passen en zicht te krijgen op eventuele belemmerende factoren

De AFM vindt het belangrijk om de resultaten vanuit haar data-gedreven toezicht te delen met de sector. De AFM beoogt met de analyse de toepassing van OKB, IKO en oorzakenanalyses onder de aandacht te brengen van de niet-OOB-accountantsorganisaties.

‘Fijn dat er opvolging is van de AFM voor de monitor, na onze zorgvuldige invulling’

Het keren van de dalende trend van het aantal uitgevoerde (en kwalitatief goede) OKB's, IKO's en het vaker uitvoeren van oorzakenanalyses is van groot belang mede gezien de toename in het aantal wettelijke controles uitgevoerd door de niet-OOB-accountantsorganisaties. De NBA en SRA nemen maatregelen om te zorgen dat de niet-OOB-accountantsorganisaties hiermee aan de slag gaan. De Raad van Toezicht (NBA) en de Reviewcommissie (SRA) nemen deze mee in hun toetsingen van de niet-OOB-accountantsorganisaties.

Autoriteit Financiële Markten
T 020 797 2000 | F 020 797 3800
Postbus 11723 | 1001 GS Amsterdam
www.afm.nl

De tekst van deze publicatie is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door veranderende wet- en regelgeving op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet actueel is op het moment dat u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door of in verband met acties ondernomen naar aanleiding van deze tekst.